

ГНОСЕОЛОГІЯ ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ У КОНТЕКСТІ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ОРБИТИ УКРАЇНИ

В. Аксьонова, доктор філософських наук, професор
Центральноукраїнський національний технічний університет
Г. Троянська, викладач
Кропивницький будівельний фаховий коледж

Для визначення ролі гносеології як чинника становлення професійної культури майбутніх бакалаврів істотне значення має антропологічний підхід, пов'язаний з аналізом успішної освітньої діяльності, що є результатом комунікативно-цивілізаційних процесів. Духовний скарб вищих ідеалів є максимально ефективним накопиченням найважливіших цінностей буття, виявленням метафізичних критеріїв професійної культури, а також механізму демократичного розподілу ролей влади і суспільства, самодостатності особистості та активної життєвої позиції і патріотизму майбутніх бакалаврів. В умовах повномасштабної війни в Україні у суспільстві відсутні готові інструкції, дороговкази, що втрачають минулу цінність. Футурологічне усвідомлення молодим фахівцем сенсу буття тісно пов'язане як з онто-аксіологічним усвідомленням ролі наукового пізнання на шляху отримання необхідних професійних знань, так і – зростанням ефективності моделі управління [4]. Цей шлях – результат спільної праці науково-педагогічного складу ВНЗ та здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Мета даного дослідження – виявити у контексті цивілізаційної орбіти України прихильність до антропологічно-філософського знання саме тих майбутніх фахівців, які були незадоволені у свій час якістю власних знань, ступенем їх примітивізації та стереотипізації, бо вони не відповідали часу цивілізаційно-громадських перетворень на зламі тисячоліть. Це пов'язане з тим, що протягом тривалого часу система освіти та професійної підготовки була спрямована на такий тип цінності, як – «зрозуміти правила – засвоїти процедуру – навчитися діяти за правилами всередині заданої системи» (за прописаною інструкцією, за визначеним алгоритмом, не порушувати чітко встановлені рамки, не робити помилок). Однак, цей тип компетентності майбутнього фахівця починає знецінюватися в екзистенційних умовах війни та соціально-економічної кризи. У глобальному світі, що характеризується не стільки визначеністю навчальних та виробничих завдань, скільки – необхідністю прийняття адекватних практичних рішень в екстремальних умовах, помилка може коштувати не тільки фінансових втрат, але – загрожувати безпеці людського життя [3]. ВНЗ – не лише освітній заклад, це – спільнота фахівців, об'єднаних спільною метою та вірою в майбутнє України, що зміцнює свої позиції як сучасний інформаційно-комунікативний і науковий центр, який готує майбутніх фахівців для українського та світового ринку праці, формує професійні і соціокультурні цінності молоді та бере відповідальність за виклики сучасності. У постмодерному просторі світу здійснюється безперервний пошук цивілізаційного сенсу метафізики професійного знання, тому вища освіта в Україні це – чинник боротьби за становлення європейських цінностей. Феномен освітоцентризму виступає як підґрунтя становлення української політичної нації та формування свідомої особистості громадянина України. Системне використання інноваційних методів та технологій викладання є не тільки важливим чинником становлення професійної культури майбутніх бакалаврів, але – і запорукою їх конкурентоспроможності на ринку праці сучасної України.

Гносеологія виступає важливим чинником становлення професійної культури майбутніх бакалаврів, бо майбутнє твориться сьогодні. У контексті цивілізаційної орбіти України вивчення філософських проблем наукового пізнання сприяє: розумінню фундаментальних

принципів буття людини, природи, суспільства, сучасних проблем професійного й суспільного характеру; здатності системно аналізувати, обґрунтовано й креативно вирішувати їх відповідно до умов професійної діяльності; визначати особливості соціокультурних процесів; обирати ефективні шляхи вирішення окреслених проблем; брати участь у наукових дослідженнях обраної галузі діяльності; сприяє володінню навичками урахування специфіки морально-етичних, соціально-психологічних та правових умов оцінювання ситуації й поведінки особистості, зумовлених її соціокультурною приналежністю та пов'язаних з національно-релігійною, віковою, гендерною приналежністю тощо; а також – становленню толерантного і поважного ставлення до інших культур та збереження власної культурної ідентичності. Культурологічна влучність виступає тут як стандарт професіоналізму [1].

Гносеологія як специфічна соціальна реальність, формує наступні вміння майбутніх бакалаврів: критично та аналітично мислити, вільно орієнтуватися у процесах економічного, соціокультурного та суспільно-політичного життя; конструювати моделі об'єктів професійного середовища та за їх допомогою вирішувати складні пошуково-дослідницькі, аналітичні, логіко-комунікативні завдання; проявляти ініціативу у професійних і загально соціальних ситуаціях, керувати перебігом і суб'єктами діяльності та нести відповідальність за її наслідки; виявляти патріотизм та культуру толерантності; володіти основами інформаційних технологій у галузі пізнання та наукових досліджень, створення й використання віртуального середовища для дистанційної діяльності за спеціальністю; організовувати управлінську діяльність, спрямовану на самого себе, з метою саморозвитку та самоосвіти; вдосконалювати і розвивати свій інтелектуальний, загальнокультурний, моральний, іміджевий рівень [1].

Таким чином, початок ХХІ століття – важлива віха, що визначила новий етап розвитку вищої освіти, примножив наукові здобутки і поширюючи спектр її відповідальності та можливостей. У філософському середовищі України нових сенсів набувають сучасні освітні підходи та інноваційні технології, що впливають на досягнення значних результатів у підготовці висококваліфікованих фахівців – формуються методологічні критерії та уточнюється понятійний апарат постнекласичного етапу розвитку науки, обговорюється розширене розуміння та поглиблене інноваційне значення таких понять, як «безбар'єрна грамотність» та «професійна культура» майбутніх фахівців у контексті гуманізації науки, моральної відповідальності, толерантності, академічної доброчесності, конвенціоналізму, технооптимізму і наукової раціональності. Інноваційні стратегії «цифрової трансформації», шляхів формування професійної та інформаційно-комунікативної культури визначають онто-аксіологічні орієнтири, пошуки виходу гуманітарного знання із ситуації духовної нестабільності та невизначеності за допомогою критичного мислення як складової комунікативно-інформаційної компетентності та професійної культури сучасного фахівця. Посилюється конкуренція у розвитку різноманітних моделей методології науки, здійснюються спроби відновити та модернізувати логіку наукових досліджень. Гносеологія виступає як методологічний засіб реалізації професійної культури а професіоналізм – як логіка накопичення новітніх сенсів у контексті цивілізаційний орбіти України.

Список літератури

1. Аксьонова В. І. Філософські проблеми наукового пізнання. (Гносеологія. Філософськометодологічні проблеми наукового дослідження) : навчально-методичний посібник. Кропивницький : Центральнотраїнський національний технічний університет, 2026. – 399 с.
2. Аксьонова В. І. Постнекласична методологія моделі конвергентного суспільства України. Наукове пізнання : методологія та технологія. Науковий журнал. Філософія / гол.ред.д.філос.н. Є. Р. Борінштейн. ДЗ «ПНПУ ім. К.Д. Ушинського». №1(47). 2021. – С.23-28.
3. Аксьонова В. І., Скловський І. З. Трансформація українського суспільства на зламі тисячоліть (теоретикометодологічний аспект). Перспективи. Соціальнополітичний журнал / гол. ред. д. філос. н. Є. Р. Борінштейн. ДЗ «ПНПУ ім. К.Д. Ушинського». №1. 2022. Одеса. – С.41-48.
4. Oleksii Shtepa, Svitlana Kovalenko, Olha Koban, Oleksandr Holovko, Vira Aksonova Socio-philosophical analysis of Ukrainian legal mentality in the context of European integration processes. Instituto de Estudios Políticos y Derecho Público "Dr. Humberto J. LaRoche" dela Facultad de Ciencias Jurídicas y Políticas dela Universidad del Zulia Maracaibo, Venezuela Vol.41 N°76 Enero Marzo 2023. – P. 378-399.